

CAÀN COÙ ÑÒNH HỒ ÒÙNG THIEÁT LAÁP HEÄ THOÁNG XEÁP HAÏNG TÍN NHIEÄM NOÄI BOÄ TRONG CAÙC TOÄ CHÖÙC TÍN DUÏNG

Ths. Đặng Đình Tân

Đến nay, đã gần một năm kể từ khi điều 4 của QĐ 493 được ban hành, các tổ chức tín dụng (TCTD) (đặc biệt là các ngân hàng thương mại) đã và đang khẩn trương xúc tiến việc thiết lập các hệ thống xếp hạng tín nhiệm riêng của mình. Tuy nhiên có thể thấy rằng, các hoạt động này dường như chỉ là những nỗ lực “nội bộ” của từng TCTD chứ chưa phải của cả một ngành hoặc thậm chí một nhóm TCTD nào, theo đó mỗi TCTD tự tìm hiểu các mô hình, các phương pháp đánh giá và vận dụng vào việc thiết lập hệ thống xếp hạng tín nhiệm nội bộ của mình. Hoạt động này, nếu không có tiếng nói chung, sẽ dẫn đến những khó khăn trong tương lai tương tự như việc độc lập thiết lập các hệ thống thanh toán thẻ ATM của từng ngân hàng vừa qua. Như vậy, trong khi chờ đợi những định hướng cụ thể hơn từ NHNN hoặc Hiệp hội ngân hàng Việt Nam, các TCTD cần có định hướng trong việc thiết lập hệ thống xếp hạng tín nhiệm nội bộ của mình.

Thứ nhất, cần đảm bảo tính tương thích của thông tin xếp hạng tín nhiệm nội bộ

Chức năng của các hệ thống xếp hạng tín nhiệm là cung cấp thông tin (cụ thể là kết quả đánh giá, xếp hạng) làm căn cứ để các TCTD ra quyết định tín dụng,

nếu thông tin đó có chất lượng tốt thì quyết định sẽ chính xác và do vậy mới có khả năng giảm thiểu rủi ro

Điều 4, Quy định về phân loại nợ, trích lập và sử dụng dự phòng để xử lý rủi ro tín dụng trong hoạt động ngân hàng của tổ chức tín dụng ban hành theo Quyết định 493/2005/QĐ-NHNN (QĐ 493) của Thống đốc NHNN Việt Nam: “Trong thời gian tối đa ba (03) năm kể từ ngày Quy định này có hiệu lực, tổ chức tín dụng phải xây dựng hệ thống xếp hạng tín dụng nội bộ để hỗ trợ cho việc phân loại nợ, quản lý chất lượng tín dụng phù hợp với phạm vi hoạt động, tình hình thực tế của tổ chức tín dụng”.

tổn thất cho TCTD. Tuy thông tin này trước hết phục vụ cho hoạt động tín dụng nội bộ từng TCTD, nhưng nếu chỉ gói gọn trong phạm vi đó thì sẽ là lãng phí lớn. Chúng ta có thể thấy điều này qua thực trạng phát triển các hệ thống thanh toán thẻ ATM nội bộ từng ngân hàng thời gian qua, rằng một ngân hàng không nên (và không thể) đầu tư từ A đến Z để thiết lập một hạ tầng kỹ thuật, kinh doanh “bán lẻ” chỉ cho riêng mình. Nếu thông tin xếp hạng tín nhiệm chỉ sử dụng nội bộ thì lợi ích của cả TCTD và khách hàng đều sẽ bị thiệt. Thật vậy, một khi các TCTD cho vay dựa trên thông tin xếp hạng nội bộ, thì khách hàng sẽ khó khăn khi muốn giao dịch tín dụng

(vay, mở thẻ tín dụng...) với TCTD chưa từng giao dịch trước đó bởi một lẽ tại TCTD mới này mọi thông tin về khách hàng phải thu thập và đánh giá từ... số không, điều đó có nghĩa là khách hàng sẽ mặc nhiên bị xếp vào nhóm có rủi ro tín dụng cao nhất và kéo theo đó là phải chấp nhận một mức lãi suất cao hơn cho các khoản vay. Điều này có thể làm nản lòng những khách hàng mới của các TCTD và do đó thị phần của TCTD cũng sẽ gặp khó khăn để phát triển. Các TCTD, ngành ngân hàng cần sớm nhận thấy khó khăn tiềm ẩn này khi độc lập phát triển các hệ thống xếp hạng tín nhiệm nội bộ của mình. Hay nói cách khác, mặc dù là “nội bộ”, thông tin xếp hạng tín nhiệm nội bộ của một TCTD phải có thể “so sánh được” (tương thích) với thông tin xếp hạng của TCTD khác. Muốn vậy, các TCTD cần phải sử dụng những phương pháp, kỹ thuật, tiêu chí đánh giá được thừa nhận rộng rãi trong việc xếp hạng tín nhiệm của mình. Các TCTD cần công bố công khai các phương pháp, kỹ thuật, tiêu chí mình sử dụng để đánh giá, xếp hạng, trong đó phải nêu rõ các hạng mức đánh giá tự thiết lập tương đương mức độ nào với những hạng mức đánh giá đã được thừa nhận rộng rãi (của các TCTD khác hoặc của những tổ chức

đánh giá độc lập, kể cả trong nước và nước ngoài). Ở đây rất cần vai trò “nhạc trưởng” của NHNN hoặc Hiệp hội ngân hàng Việt Nam, thông qua việc tổ chức các hội thảo chuyên môn, giới thiệu các phương pháp, kỹ thuật, tiêu chí đánh giá, xếp hạng tín nhiệm của các TCTD hay tổ chức đánh giá độc lập có uy tín trên thế giới (như S&P hay Moody chẳng hạn) nên được các TCTD áp dụng...

Thứ hai, phải thiết lập một hệ thống thông tin xếp hạng tín nhiệm nội bộ tự động hóa cao

Theo Quyết định 493 thì các TCTD phải thiết lập hệ thống xếp hạng tín nhiệm nội bộ, song điều cần nhấn mạnh ở đây là, trong điều kiện hiện nay, các TCTD không chỉ cần thiết lập một hệ thống xếp hạng tín nhiệm nói chung, mà phải là thiết lập một hệ thống thông tin xếp hạng tín nhiệm tự động hóa, làm nền tảng cho việc tự động hóa ra quyết định cho vay (nhất là đối

với các khoản vay nhỏ). Tại sao?

Thứ nhất, tự động hóa quá trình đánh giá tín nhiệm sẽ giảm rủi ro đánh giá không chính xác do sai sót (vì nhân viên tín dụng phải xử lý lượng thông tin quá lớn) hoặc do thiên vị cá nhân.

Thứ hai, tự động hóa đánh giá tín nhiệm khách hàng giúp rút ngắn thời gian và giảm chi phí cho quá trình quyết định tín dụng (điều này đặc biệt cần thiết khi TCTD phải giải quyết các món vay cá nhân hay xem xét các hạn mức thấu chi trên các thẻ tín dụng). Thật vậy, hãy xem xét một công đoạn trong quy trình cho vay cá nhân hiện đang được các ngân hàng tiến hành. Cán bộ tín dụng của ngân hàng sẽ trực tiếp thẩm định các thông tin liên quan về khách hàng (đặc biệt là thông tin về tài sản thuộc sở hữu của khách hàng) và căn cứ theo đó cho điểm từng chỉ tiêu (công việc này thường cần từ hai đến ba nhân sự, kiểm tra chéo lẫn nhau). Tổng số điểm của khách hàng được đối chiếu với thang

điểm có sẵn của ngân hàng để xếp hạng, từ đó mà quyết định có cho vay hay không. Ngoài ra, việc xem xét chấp thuận hạn mức thấu chi của các thẻ tín dụng hiện nay cũng còn khá “cảm tính” (nhiều ngân hàng chấp thuận những hạn mức dựa vào quan hệ quen biết hoặc địa vị khách hàng là chủ thẻ - như là VIP chẳng hạn)! Trong một tương lai không xa, một khi các khoản cho vay cá nhân và việc sử dụng các thẻ tín dụng “bùng nổ”, thì tình trạng xử lý thủ công trong quá trình ra quyết định cho vay hoặc xem xét chấp thuận hạn mức thấu chi trên các thẻ tín dụng như hiện nay sẽ hạn chế năng lực cung ứng dịch vụ tín dụng của TCTD cho khách hàng. Điều đó có nghĩa là, các TCTD cần nghĩ tới việc tự động hóa các quá trình quyết định tín dụng, ít nhất là trong khâu phân loại, xếp hạng tín nhiệm khách hàng thông qua các hệ thống thông tin xếp hạng tín nhiệm tự động của mình, nghĩa là, với một mức độ rủi ro đã được chấp nhận, các TCTD có thể dựa trên kết quả đánh giá, phân loại tự động từ các hệ thống thông tin xếp hạng tín nhiệm nội bộ của mình để ra quyết định cho vay hay xác định hạn mức thấu chi các thẻ tín dụng mà không cần phải tiến hành các hoạt động thủ công nữa.

Cuối cùng, các TCTD cần nhận thức rằng hệ thống đánh giá, xếp hạng tín nhiệm nội bộ không phải là một công cụ có tính chất “phòng vệ” để giới hạn mà đó là phương tiện để thông qua đó các TCTD có thể mở rộng, phát triển hơn nữa các hoạt động kinh doanh của mình ■

... tình trạng xử lý thủ công trong quá trình ra quyết định cho vay, sẽ hạn chế năng lực cung ứng dịch vụ tín dụng của TCTD cho khách hàng.